

Середницька А. Я.

Національний університет «Львівська політехніка»

ЗІСТАВЛЕННЯ АНГЛІЙСЬКИХ ТА УКРАЇНСЬКИХ ЗООМЕТАФОР ЯК ДЕМОНСТРАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ МЕТАФОРИЧНОЇ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ СВІТУ

Стаття присвячена проблемам функціонування концептуальних метафор. Концептуальні метафори лежать в основі мислення людини. Вони допомагають зрозуміти абстрактні поняття, асоціюючи їх за схожістю з конкретними поняттями. Оскільки метафори дають змогу сприймати й розуміти складні абстрактні концепти за допомогою більш конкретних концептів із простішою структурою, вони є вагомим чинником формування концептуальної картини світу і впливають на мислення, сприйняття дійсності й поведінку людини. Метафора може бути причиною нав'язування стереотипів, у тому числі застарілих, властивих для мовної картини світу певного народу.

У статті розкрито особливості зоометафор як одного з найдавніших і типових різновидів метафоричних перенесень, заснованих на порівнянні рис людини з характеристиками тварини. Зоометафори виникають унаслідок накладання сфери концепту «тварина» на концепт «людина», унаслідок чого позитивні або негативні якості, якими нібито наділені тварини, переходять на людину. У картинах світу різних народів набір уявлень про характеристики тварин, особливо риси їхнього характеру, може не збігатися. Характеристики, що приписують тваринам і переносять на людей, залежать від національної культури. Визначено, що через це в різних мовах метафоризація може проходити неоднаково.

Щоб порівняти сприйняття тварин у мовних картинах світу англійської та української мов, проаналізовано приклади концептуальних метафор «тварина – людина». З'ясовано, що частина проаналізованих концептуальних метафор є однаковими в обох мовах, однак нерідко картини світу демонструють несподівано різні уявлення про одну й ту саму тварину. З'ясовано, що в обох мовах здебільшого збігаються диференційні ознаки концептів, що стосуються зовнішнього вигляду тварин, особливостей їхньої поведінки і функції у світобудові. З'ясовано, що суттєво відрізняються зоометафори, засновані на ознаках характеру тварин, оскільки уявлення про риси характеру тварин часто є приписаними їм, отриманими внаслідок дедуктивних припущень або некоректної інтерпретації фактів навколишньої дійсності.

Ключові слова: концептуальна метафора, картина світу, концепт, зоометафора, мапування.

Постановка проблеми. Останнім часом дослідники-когнітивісти розвивають теорію концептуальної метафори, згідно з якою метафора є не тільки образною прикрасою в текстах художньої літератури, а й одним із визначальних універсальних прийомів людського мислення, що допомагає зрозуміти нові складні абстрактні концепти через призму простіших, уже відомих і зрозумілих мовцям. Виконуючи роль посередника між конкретним і абстрактним або відомим і тим, що потребує розуміння, метафора суттєво впливає на формування концептуальної картини світу, формує стереотипи національного сприйняття світобудови, впливає на хід думок і вчинки мовців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню концептуальної метафори при-

святили свої наукові праці О. Барабаш, М. Бурштейн, О. Бойко, К. Буряк, В. Калько, М. Гончарук, С. Джонсон, М. Джумаа, А. Дубіна, А. Ерліхман, Т. Єщенко, І. Кузнецова, М. Малашняк, М. Маханд, Т. Міхеєва, Л. Молгамова, О. Коваленко, Н. Колін, А. Коллінз, Г. Лакофф, М. Петришин, В. Пітель, Л. Приблуда, О. Радченко, М. Редді, М. Рохі, О. Сахнюк, Д. Хандаяні, В. Хома, А. Худолій, О. Янковець та інші, однак проблема впливу метафори на мислення і формування національної концептуальної картини світу до цього часу є недостатньо вивченою. Особливо актуальними є дослідження, що демонструють розбіжності концептуальної метафоризації різних мов, спричинені відмінностями світорозуміння мовців.

Постановка завдання. Мета статті – порівняти функціонування зооморфних метафор на матеріалі української та англійської мов і виявити спільні та відмінні особливості концептуальної картини світу двох народів.

Виклад основного матеріалу. Метафорою є слово, знак чи художній образ, що повторно називає предмет, явище, поняття [28]. Термін метафора походить від грец. *μεταφορά* – перенесення. Метафора є наслідком когнітивних процесів, унаслідок яких ознаки одного предмета, явища, дії переносять на інший схожий предмет. Основною передумовою перенесення значення є наявність подібності між предметами. Як зауважив Арістотель, вміння «складати хороші метафори – це значить помічати схожість» [18, с. 80]. Перші метафори з'явилися дуже давно, у фольклорних та міфологічних джерелах, як наслідок метаморфози – перенесення однієї форми образу на інший. Метаморфоза виникла внаслідок особливостей людського мислення, що схильне помічати подібні риси різнотипних об'єктів. Наші предки вважали, що одні явища можуть перетворюватися на інші, і так пояснювали процеси виникнення світу та особливості його будови.

Результати метафоричного перенесення назви з одного предмета на інший, схожий на нього, фіксуються не тільки у вигляді міфологічних і фольклорних образів та тропів художньої літератури. Здатність людини помічати схоже в різнотипних предметах і явищах дає змогу не лише творити художні образи, а й утворювати нові значення слів. Крім того, сучасне мовознавство досліджує новий аспект функціонування метафори – її когнітивну природу, розвиваючи теорію концептуальної метафори. Згідно з традиційними поглядами, метафори використовують здебільшого в літературі. Однак когнітивісти доводять, що вживання метафори має значно ширші масштаби, оскільки пізнавальна діяльність людини значною мірою заснована на метафорі. Метафора є важливим пізнавальним прийомом, що допомагає зрозуміти абстрактні поняття. Те, що метафору вживають у поезії, є лише частковим випадком використання цього універсального прийому розуміння світу [10, с. 204; 12, с. 26–27].

Концептуальна метафора стала предметом дослідження Дж. Лакоффа, Р. Якобсона, А. Ортеги-і-Гассета. Під цим терміном розуміють зміну в семантиці слова, у результаті якої воно позначає інше явище, схоже на його первинне значення. Метафори виникають у результаті важливих процесів людського мислення і є тісно

пов'язаними з концептами як його базовими одиницями. Концепти передають найважливіші, максимально абстрактні поняття, що містять не тільки логічно-поняттєві, а й емоційні, міфологічні, оцінні характеристики, і у своїй сукупності формують мовну картину світу.

Дж. Лакофф і Марк Джонсон у праці «Метафори, якими ми живемо» [12] звернули увагу на те, що метафори – не просто словесні прикраси в тексті, а когнітивні інструменти абстрактного мислення, що загалом має метафоричний характер. Концептуальна, або когнітивна, метафора виникає в результаті переносу визначальних ознак одного предмета на інший. Вона акцентує на певній ідеї (концепті) і переносить цю ідею на інший предмет, явище, поняття, щоб полегшити його розуміння. Метафори дають змогу сприймати складні абстрактні поняття за допомогою більш конкретних концептів із простішою структурою [3, с. 232]. Оскільки метафора дає змогу робити узагальнення, будучи посередником між конкретним і абстрактним, науковці цілком виправдано вважають її основною ментальною одиницею, способом пізнання, категоризації та концептуалізації світу [14; 20, с. 11].

В основі метафор лежать концепти. Щоб зрозуміти складний концепт, ми метафорично, за схожістю, пов'язуємо його з простішим, конкретнішим концептом. У результаті метафора стає чинником формування концептуальної системи. «Наша повсякденна понятійна система, мовою якої ми думаємо і діємо, по суті своїй метафорична» [12, с. 25]. Оскільки метафори формують концептуальну картину світу, вони суттєво впливають на мислення людини, сприйняття дійсності й поведінку [9, с. 25; 12, с. 25]. Наприклад, обізнаність з метафоричним твердженням «Argument is war», що пов'язує концепти «суперечка» і «війна», змушує мовця сприймати суперечку як битву, що має бути виграна, і може спричинити його агресивну поведінку під час дискусії. «Важливо розуміти, що ми не тільки говоримо про суперечку як про війну. Метафора, що порівнює суперечку з битвою, настільки розгорнена, що ми не просто *виграємо* чи *програємо* суперечку, як битву; сприймаємо особу, з якою сперечаємося, як *опонента*; *атакуємо* його позиції і *захисаємо* наші власні [переклад наш]» [12, с. 124].

Концептуальна метафора – це когнітивне утворення, що засноване на взаємодії двох доменів, або концептуальних структур. Складне абстрактне поняття, яке потрібно зрозуміти, називають цільовим концептом (target concept), або концепту-

альним референтом (conceptual referent). Простіше поняття, яке використовують для аналогії, називають вихідним концептом (source concept), або концептуальним корелятом (conceptual correlate) [12, с. 242]. Вихідний концепт є зрозумілим для комунікантів, а цільовий представляє новий фрагмент дійсності, який треба пояснити за допомогою зрозумілих знаків, сформованих на основі вже відомого досвіду [22, с. 87].

Мета концептуальної метафори полягає в тому, щоб зрозуміти абстрактне поняття (цільовий домен) за допомогою проведення аналогії з більш конкретним та зрозумілим поняттям (вихідний домен), яке безпосередньо пов'язане з повсякденною практичною діяльністю людини [12, с. 239]. У процесі розуміння складного абстрактного поняття відбувається відображення (мапування) змісту конкретного вихідного концепту на абстрактний цільовий [5]. Таке мапування не є випадковим, воно засноване на щоденному досвіді про взаємодію людини і світу, а також на знаннях про навколишню дійсність [9, с. 245; 11, с. 276–278]. Під час мапування актуальними стають лише певні ознаки вихідного концепту, що утворюють зону перехресного мапування (cross-mapping) [9, с. 203]. Усі інші ознаки вихідного концепту не є важливими під час мапування.

Нерідко метафора, заснована на історико-культурній спадщині, відображає давні уявлення мовної спільноти [31, с. 91]. Метафора може бути причиною нав'язування стереотипів, у тому числі застарілих, властивих для мовної картини світу певного народу.

Серед типових метафоричних перенесень значення увагу мовознавців привертають зоометафори – вживання назви тварини замість людини [15, с. 252]. Зоометафори ще називають зооморфізмами, використовуючи термін, що позначає зображення богів в образі тварин у давніх релігіях. Зоометафора заснована на порівнянні рис людини з характеристиками тварини [7, с. 133] і є вторинною номінацією назв тварин, яку використовують для надання людині образної характеристики. Зоометафори є надзвичайно частотними і, як стверджує В. Пітель, становлять 51% вторинних метафоричних номінацій, пов'язаних з тваринами [27, с. 278–284].

Зоометафори є надзвичайно давнім пластом метафор, оскільки схожість людини та тварин була важливою для первісного світогляду. Люди вважали себе тісно пов'язаними з тваринами, про що свідчить тотемізм – вірування, згідно з яким людина є нащадком тварин, а також зооморфізм –

зображення богів в образі тварин. Тісний зв'язок людського й тваринного світу виник також унаслідок впливу концептуальних метафор, які люди застосовували, щоб зрозуміти навколишній світ. У дохристиянські часи люди персоніфікували природу, наділяючи представників фауни і флори людськими рисами [23, 32–34]. Зоометафори виникають унаслідок накладання сфери концепту «тварина» на концепт «людина», унаслідок чого позитивні або негативні якості, якими нібито наділені тварини, переходять на людину [4, с. 23]. Наприклад, за допомогою метафори «жадібна людина – свиня» можна образно передати поведінку жадібних людей, взявши за приклад поведінку свиней [16, с. 144–145]. Алегоричне осмислення характеристик тварин пов'язане з багаторічним спостереженням за їхньою зовнішністю та поведінкою [26, с. 161–162].

Під час мапування вихідного концепту на цільовий одні ознаки тварин стають важливими, а інші опиняються поза процесом метафоризації. Суттєвими є диференційні ознаки вихідного концепту (свиня – «жадібність»), а не родові (свиня – «тварина») [26, с. 286]. Зокрема, традиційними для метафоричного мапування є ознаки «злість» у вовка, «тупість» в осла, «працьовитість» у бджоли. Диференційні ознаки концептів, що лягають в основу метафоризації, переважно стосуються зовнішніх ознак тварин та частин їхнього тіла, їхніх інтелектуальних здібностей, характеру, особливостей рухів, поведінки, житла тварин, функції у світобудові і людському господарстві [21, с. 228; 27, с. 278–284; 28, с. 52–61].

Треба враховувати, що в картинах світу різних народів набір уявлень про характеристики тварин, особливо риси їхнього характеру, може не збігатися. Характеристики, що приписують тваринам і переносять на людей, залежать від національної культури. На думку Т. І. Міхеєвої, основою зоометафори є реальна властивість тварини або уявна риса, приписана їй певним мовним колективом [24, с. 20]. Через це набір диференційних ознак концептів тварин у різних мовах може не збігатися, унаслідок чого метафоризація може проходити по-різному [8].

Метафоричне зіставлення тварини й людини може мати значне емоційно-оцінне навантаження. Е. Турпін вважає, що порівняння людини з твариною надає людині переважно негативну оцінку і пояснює це тим, що в картині світу людина стоїть вище від тварини [17]. Однак інші мовознавці звертають увагу на те, що зоометафори, особливо представлені словами cat (кішка), dog (собака),

horse (кінь), lion (лев), bird (птаха), goose (гусак), duck (качка), fish (риба) можуть мати як позитивну, так і негативну оцінку конотацію [19, с. 34]. Позитивні конотації можуть виникати під впливом давнішої картини світу, для якої характерне обожнювання тварин (у давніх міфах тварини створюють світ, в образах тварин зображають богів), негативні – у результаті сучасного сприйняття тварини як нижчої від людини істоти.

Щоб порівняти розуміння тварин у мовних картинах світу англійської та української мов, ми проаналізували приклади концептуальних метафор «тварина – людина». Частина проаналізованих концептуальних метафор мають аналоги в обох мовах, однак нерідко картини світу демонструють несподівано різні уявлення про одну й ту саму тварину.

Диференційні ознаки концептів, на основі яких відбувається мапування концепту тварини на людину, особливо часто стосуються:

1) зовнішніх ознак тварин. На основі ознаки зовнішнього вигляду здійснено мапування концепту «корова» на концепт «людина» в обох мовах: «cow» (unkind, unpleasant or stupid; obese woman) [1; 2; 6] є аналогічним до «корова» (товста, незграбна, нерозумна жінка) [29]. Крім ознак зовнішнього вигляду, у мовах збігаються також негативні гендерно-оцінні стереотипи. Українська картина світу приписує корові незграбність, що не відповідає реальній характеристиці цієї тварини. Ймовірно, таку ж ознаку незграбності зауважують і англійські мовці, однак вони приписують незграбність самцю, бикові: «like a bull in a china shop» (very careless in the way that they move or behave) [1].

Схожим є сприйняття свині, оскільки англійська лайка «pig» означає неприємну, брудну, егоїстичну, грубу, ненажерливу людину: a person who is unpleasant and difficult to deal with; a person who is messy, selfish, or rude, or someone who eats too much [1]; a dirty, gluttonous, or repulsive person [13] і має відповідник «свиня» – неохайна; непорядна, нечемна, невдячна людина. Обидві мови акцентують на ознаці непорядності, однак в англійській мові така характеристика стосується жінки (an immoral woman) [6; 13];

2) поведінки. Збігається метафоричне мапування і вибір ознаки, за якою відбувається метафоричне перенесення у висловах «owl / a night owl» (a person who likes to stay up late at night) [1] та українського «сова» (людина, що пізно лягає); «mother hen» (a person who assumes an overly protective maternal attitude) [13] – «мама-квочка».

Однаковим є сприйняття поведінки деяких риб, оскільки англійська метафора «a loan shark» (a person who charges very large amounts of money for lending money to someone) [1] має відповідник «позикова, кредитна акула», а «a fish out of water» (a person who is in an unnatural or uncomfortable sphere or situation) [13] – «викинута на берег риба».

До однакових висновків дійшли мовці під час спостереження за поведінкою лисиці, унаслідок чого виникли фразеологізми «fox in the henhouse» (someone with bad intentions) – українське «лисиця в курнику», або зворот «пустити лисицю в курник» (створити ненадійній людині умови для поганих вчинків).

Аналогічно було сприйнято певні особливості поведінки вовка: «lone wolf» (a person who likes to do things on their own without other people) [1] – «вовк-одинак», а також мавпи: «monkey see, monkey do» (copying the behaviour of another without reason or understanding) [2] – «мапувати» (беззастережно, сліпо наслідувати чужі звички, вчинки тощо) [29]. Очевидно, що поведінку тварин англійці й українці сприймають практично однаково, у результаті чого мови містять схожі концептуальні метафори;

3) їхньої функції у світобудові і людському господарстві. Звороту «lab rat» (a person or thing that is used as part of a scientific experiment or to test something new) [1] в українській мові відповідає зворот «піддослідний кролик», що містить концепт іншої тварини, оскільки для української мови характерне сприйняття зайця і кролика як жертви. Хоча значення зворотів «black sheep» (someone who embarrasses a group or family because the person is different or has gotten into trouble) [1] і «біла ворона» є еквівалентним і збігається за диференційною ознакою «вирізнення», але в основі мапування лежать різні концепти – «вівця» і «ворона»;

4) характеру. Концептуальна метафора англійської мови «cock of the walk» (a man who is too confident and thinks he is better than everyone else) [1] акцентує на гордості півня, оскільки постава півня і його поведінка зумовлює приписування йому такої риси характеру. В українській мові перенесення концепту відбувається за диференційною ознакою «запального характеру», півнем називають «задерикувату, запальну людину» [30].

Збігається сприйняття лисиці як хитрої істоти внаслідок наявності спільного міфологічного підґрунтя у двох народів: «fox» (someone who is clever and good at deceiving people) [1] – «лис» (про

хитру, лукаву людину) [29]. Очевидно, що небезпека, пов'язана зі змією, змусила представників обох народів приписати їй таку рису характеру, як підступність: «snake in the grass» (a deceitful or treacherous person) [2] – «гад» (про огидну, підступну людину) [29]; «гадюка» (про злу, підступну людину); «підколодний (потайний) гад» (підступна, зловмисна людина) [30]. Ймовірно, метафори двох мов у цьому випадку є близькими, оскільки культури двох народів об'єднує спільна християнська традиція, у якій змія символізує зло, диявольську підступність.

Частково збігається сприйняття ягняти. Одне з метафоричних перенесень «lamb» (a person, esp a child, who is innocent, meek, good) [2] створює привабливий образ, близький до розуміння ягняти як християнського символу невинності. Інше, «a gentle or weak person» [13] є близьким до українського «покірна, ляклива людина» [29]. Крім того, англійська мова переносить концепт «lamb» за ознакою жертви: «a person easily cheated or deceived especially in trading securities» [13].

Оскільки собака тривалий час перебуває поруч з людиною, його характеристики лягають в основу значної частини метафор. Оцінне ставлення до цього домена в обох мовах є неоднозначним, бо характер і спосіб життя собаки має як негативні, так і позитивні особливості. З одного боку, в англійській та українській мовах номен собака (dog) використовується як лайливе слово [19, с. 34]. Англійське dog має метафоричне значення «a man who is unpleasant or not to be trusted» і є образою в лайці «dirty dog», а також має гендерно-оцінне забарвлення як лайливе слово, що стосується неприємної особи, особливо часто жінки [1]. Обидві мови містять тотожну метафору «dog's life» (a very unhappy and unpleasant life) [1] – «собаче життя». З іншого боку, англійська мова частіше, ніж українська, відображає позитивне сприйняття образу собаки. Це зумовлює розвиток метафори «sea dog» (an old sailor with many years of experience at sea) [1], в українській мові переданої зі зміщенням семантики – «морський вовк» [29]. Також англійська мова містить нетипову для української метафору, засновану на розумінні собаки як очільника зграї: «top dog» (a person who has achieved a position of authority) [1]; «big dog» (a notably prominent, important, or powerful person, organization) [13].

Іноколи зооморфні метафори мають еквіваленти за значенням в англійській і українській мові, однак вибір концептів тварин, закладених у ці метафори, є зовсім різними. Це свідчить про

суттєві відмінності в розумінні тварин, що призводить до появи розбіжностей у фрагментах концептуальних картин світу. Диференційну ознаку «досвідченість» в англійській і українській мовах містять різні концепти, «мавпа» і «горобець», що можна зауважити, порівнюючи еквівалентні за змістом фразеологічні звороти «monkey knows what tree to climb» (experienced person) і українське «стріляний горобець» [29]. Відмінність у виборі тварин можна пояснити тим, що англійці могли спостерігати мавп в колоніях. Однак інколи розбіжність можна пояснити тільки тим, що представники двох народів по-різному сприймають тварин.

Метафоричне осмислення номена кішка (a cat) часто відбувалося шляхом розвитку негативних асоціацій [19, с. 35] і в англійській, і в українській мовах. Однак український концепт «кішка» не містить диференційної ознаки виняткової полохливості. Англійське «scaredy cat» (someone, especially a child, who is easily frightened) [1] в українській мові замінює «полохливий заєць» [29]. До того ж, в англійській мові коту приписують ознаку слабкості: «as weak as a cat», що зовсім не характерно для української мови. Англійська концептуальна метафора «chicken» (a person who is not brave) [1] є ознакою того, що в англійській мові курці також приписують полохливість, однак в українській мові носієм цієї ознаки традиційно є «заєць». Диференційною ознакою полохливості англійці наділяють багатьох тварин, у тому числі «jellyfish» (a weak, ineffectual, cowardly person) [6], а українці знову ж таки тільки зайця.

Як не дивно, англійці одночасно приписують курці не тільки полохливість, а й здатність впадати в лють: «mad as a wet hen» (extremely angry man or woman). Натомість українці не сприймають курку як істоту, що може бути злою. Навпаки, вислів «мокра курка» [29] стосується безвольної, жалюгідної, нерішучої людини.

Висновки. Одним з найчастотніших різновидів концептуальних метафор, що має глибоке міфологічне й світоглядне підґрунтя, є перенесення назви тварини на людину. У багатьох випадках процес концептуальної метафоризації проходить в англійській та українській мові аналогічно. Часто концепти і їхні диференційні ознаки, на основі яких відбувається мапування «тварина» – «людина», є однаковими в обох мовах. Однак не менш часто картини світу різних культур мають неоднакову структуру концептів, що лягають в основу зооморфних метафор. У деяких метафоричних перенесеннях значень вико-

ристано назви різних тварин, що також свідчить про те, що англіїці й українці сприймають тварин по-різному.

В обох картинах світу здебільшого збігаються диференційні ознаки зооморфних концептів, що стосуються зовнішнього вигляду тварин, особливостей їхньої поведінки і функції у світобудові.

Тим не менше, суттєво відрізняється набір диференційних ознак, що описують характер тварин, оскільки висновки про риси характеру тварин часто є приписаними їм, отриманими не в результаті спостережень за об'єктивною дійсністю, а внаслідок дедуктивних припущень або некоректної інтерпретації фактів.

Список літератури:

1. Cambridge Dictionary. Режим доступу: <https://dictionary.cambridge.org/> (дата звернення: 21.09.2024).
2. Collins Online Dictionary. Режим доступу: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/gain-altitude> (дата звернення: 21.09.2024).
3. Cognitive linguistics: basic readings / edited by Dirk Geeraerts. Berlin, New York: Mouton de Gruyter, 2006. 485 p. С. 232.
4. Colin N. English and Swedish Animal Idioms: A Study of Correspondence and Variation in Content and Expression. Institutionen for Kultur Och Kommunikation. 2006. С. 1–34.
5. Collins A., Burstein M. Framework for a theory of comparison and mapping. Similarity and Analogical Reasoning. N.Y.: Cambridge University Press. 1989. P. 546–566.
6. Green's Dictionary of Slang. Режим доступу: <https://greensdictofslang.com/entry/vuv26sa>
7. Handayani D. The Use of Animal Metaphors in Javanese Language within Tengger Society. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*. 2019. No. 338. P. 131–134.
8. Jumaа M. Phraseologismen mit Tierbezeichnungen in der deutschen und irakischarabischen Umgangssprache. 2016. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/327681988_Phraseologismen_mit_Tierbezeichnungen_in_der_deutschen_und_irakischarabischen_Umgangssprache
9. Lakoff G. The Contemporary Theory of Metaphor. London : Cambridge, 1993. 24–30 p.
10. Lakoff G., Johnson M. Philosophy in the flesh: The embodied mind and its challenge to Western world. New York: Basic Books, 1999. xii, 624 p.
11. Lakoff, G. Women, fire, and dangerous things. Chicago and London : University of Chicago Press, 1990.
12. Lakoff, G., and Johnson, M. 1980. Metaphors We Live by. Chicago: University of Chicago Press. 242 p.
13. Merriam-Webster dictionary. Режим доступу: <https://www.merriam-webster.com/> (дата звернення: 21.09.2024).
14. Reddy M. The Conduit Metaphor : A Case of Frame Conflict in Our Language About Language. Metaphor and Thought / ed. by Ortony. Cambridge : Cambridge University Press, 1993. P. 202–224.
15. Rouhi M., Mahand M. R. Animal Metaphor in Cognitive Linguistics. *Psychology Research*. 2011. No. 4. P. 251–254.
16. Saralamba C. A. Comparison of HUMANS ARE ANIMALS Conceptual Metaphor between English and Thai. *Journal of Language and Linguistics*. 2021. No. 1. P. 128–150.
17. Turpin E. A Critical Study of the WOMEN ARE ANIMALS Conceptual Metaphor. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/267151007_A_critical_study_of_the_women_are_animals_conceptual_metaphor (дата звернення: 21.09.2024).
18. Арістотель. Поетика. Київ: Мистецтво, 1967. 129 с.
19. Буряк К. М., Кузнецова І. В. Особливості вживання англійських зоонімів cat та dog в науковій літературі. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2019. № 38. Том 3. С. 33–37.
20. Ерліхман А. Дубіна, О. Концептуальна метафора у промовах Гіллари Клінтон. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Філологія, 2017. 1 (37). С. 11–13.
21. Єщенко Т. А. Семантико-стилістичні типи метафор: теоретичний аспект. *Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка*. Т. 28. Донецьк, 2010. С. 224–239.
22. Калько В. Метафорична інтеграція доменів свійська тварина → людина в українських прислів'ях. *Вісник Черкаського університету*. Серія Філологічні науки. 2016. № 2. С. 85–95.
23. Коваленко О. В. Функціонування зоосемізмів у фразеологізмах німецької та української мов. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2013. Вип. 2. С. 30–38.
24. Міхеєва Т. І. Зооморфізм у термінологічній системі української мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2017. Т. 1, № 27. С. 19–21.
25. Петришин М. Й. Зооморфна метафора в латинських прислів'ях і приказках. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Філологічна. 2015. Вип. 51. С. 285–287.

26. Петришин М. Й. Фразеологізми з компонентом-зоонімом у латинській мові. *Науковий вісник Чернівецького університету* : Германська філологія. 2014. № 692-693. С. 161–165.
27. Пітель В. Метафора в семантемах непохідних назв тварин. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. 2017. Випуск 64. Ч. I. С. 277–286.
28. Приблуда, Л. М. Структура та стилістичні функції вторинних номінацій в українській художній прозі початку ХХІ ст. (Автореф. дис. канд. філол. наук). Національна академія наук України. Київ, 2019.
29. Словник української мови : в 11 тт. / за ред. І. К. Білодіда. Інститут мовознавства. Київ : Наукова думка. 1970–1980.
30. Словник української мови. Томи 1–14 (А-ПРЕФЕРЕНЦІЯ) Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2015 – 2024. Режим доступу: <https://sum20ua.com/?page=579&searchWord=%D0%B3%D0%B0%D0%B4%D1%8E%D0%BA%D0%B0&wordid=186106> (дата звернення: 21.09.2024).
31. Худолій А. О. Функціональні зміни у мові американської публіцистики кінця ХХ – початку ХХІ століття. Острог : Вид-во НаУОА, 2006. 368 с.

Serednytska A. Ya. COMPARISON OF ENGLISH AND UKRAINIAN ZOOMETAPHORS AS A DEMONSTRATION OF NATIONAL AND CULTURAL PECULIARITIES OF METAPHORICAL WORD CONCEPTUALIZATION

The article is devoted to the issue of functioning of conceptual metaphors. Conceptual metaphors lie at the basis of human thinking. They facilitate the understanding of abstract concepts by associating them with concrete concepts through similarity. Since metaphors make it possible to understand complex abstract concepts with the help of more concrete concepts with a simpler structure, they are a significant factor in the formation of a conceptual linguistic worldview and significantly influence human thinking, perception of reality and behavior. Metaphor can be the cause of imposing stereotypes, including outdated ones, characteristic of the linguistic worldview of a certain nation.

The article reveals the peculiarities of zoometaphors as one of the oldest and most common types of mappings, based on a comparison of human features with animal characteristics. Zoometaphors arise as a result of superimposing the sphere of the concept of “animal” on the concept of «human», as a result of which positive or negative qualities, which are allegedly endowed with animals, are transferred to humans. In the linguistic worldview of different nations, the set of ideas about the characteristics of animals, especially their character traits, may not coincide. The characteristics attributed to animals and transferred to humans depend on the national culture. It has been determined that because of this, metaphorization can take place differently in different languages.

In order to compare the perception of animals in the linguistic worldview of the English and Ukrainian languages, we analyzed examples of conceptual metaphors “animal – human”. It was found that some of the analyzed conceptual metaphors are the same in both languages, but often the linguistic worldviews show unexpectedly different ideas about the same animal. It was found that in both languages, the differential signs of concepts relating to the appearance of animals, the peculiarities of their behavior and function in the world structure mostly coincide. However, it was found that zoometaphors based on the characteristics of animals are significantly different, since ideas about the characteristics of animals are often attributed to them, obtained as a result of deductive assumptions or incorrect interpretation of the facts of the surrounding reality.

Key words: conceptual metaphor, linguistic worldview, concept, zoometaphor, mapping.